

RZUT OKA NA GRAMATYKĘ JĘZYKA ESPERANTO

1. Rzeczownik w mianowiku liczby pojedynczej ma końcówkę **-o**, a w liczbie mnogiej dodatkowo **-j**: np. *tablo* — stół, *tabloj* — stoły.
2. Przymiotnik w mianowniku liczby pojedynczej ma końcówkę **-a**, w liczbie mnogiej dodatkowo **-j**, np. *nova* — nowy, nowa, nowe, *novaj* — nowi, nowe.
3. Język esperanto ma w deklinacji rzeczowników i przymiotników tylko 2 przypadki: mianownik i biernik realizowany przy pomocy końcówki **-n** dodanej do słowa w mianowniku, np. *gazeto* — gazeta (kto? co?), *gazeton*, *interesajn gazetojn* — gazetę, interesujące gazety (kogo? co?).

Inne przypadki wyrażane deklinacyjnie w języku polskim i wielu innych językach europejskich oddawane są w języku esperanto formami przyimkowymi, np. *la domo de Roberto* — dom Roberta (kogo? czego?), *helpi al Anna* — pomóc Annie (komu? czemu?), *vojaĝi per aŭtomobilo* — podróżować samochodem (kim? czym?).

4. Przedimek **la** komunikuje, że dana osoba lub rzecz jest rozmówcy znana, np. *strato* — (jakaś, nieznana) ulica, *la strato* — (ta, znana) ulica.
5. Przysłówek ma końcówkę **-e**, np. *bona* — dobry, dobra, dobre, *bone* — dobrze lub w przypadku wyrażenia kierunku końcówkę **-en**, np. *dekstre* — po prawej stronie; *dekstren* — na prawo
6. Zaimki osobowe to: **mi** — ja, **vi** — ty lub wy, **li** — on, **ŝi** — ona, **ĝi** — ono, **ni** — my, **ili** — oni, one. Język esperanto nie rozróżnia drugiej osoby liczby pojedynczej i mnogiej (podobnie jak np. angielski, rosyjski).
7. Czasownik ma następujące końcówki, jednakowe we wszystkich osobach i liczbach (czyli nie ma odmiany przez osoby):
 - a) w bezokoliczniku **-i**, np. *labori* — pracować,
 - b) w czasie teraźniejszym **-as**, np. *mi laboras* — ja pracuję,
 - c) w czasie przeszłym **-is**, np. *vi laboris* — ty pracowałeś / wy pracowaliście,
 - d) w czasie przyszłym **-os**, np. *ni laboros* — my będziemy pracować,
 - e) w trybie warunkowym **-us**, np. *li/ŝi laborus* — ja pracowałbym / ona pracowałaby,
 - f) w trybie rozkazującym **-u**, np. *laboru* — pracuj, pracujcie,
8. Charakterystyczną cechą języka esperanto jest rozwinięty system słowotwórczy. Dodając do rdzenia wyrazowego różne afiksy (tj. przedrostki i przyrostki), a także końcówki, można utworzyć wiele nowych wyrazów. Oto kilka przykładów:
 - a) przyrostek **-in-** oznacza płeć żeńską: *aktoro* — aktor, *aktorino* — aktorka,

- b) przyrostek **-ist-** oznacza zawód: *instrui* — uczyć, *instruisto* — nauczyciel, *instruistino* — nauczycielka,
- c) przyrostek **-ej-** oznacza miejsce: *kafo* — kawa, *kafejo* — kawiarnia,
- d) przedrostek **mal-** oznacza przeciwieństwo: *longa* — długi, *mallonga* — krótki,
- e) *skribi* — pisać, *skribo* — pismo, *skriba* — pisemny, *skribe* — pisemnie,
- f) przykład konstrukcji słowa – wyraz *malsanulejojn*:

mal	san	ul	ej	ojn
przedrostek	rdzeń	osoba z daną cechą	miejsce, pomieszczenie	3-członowa końcówka rzeczownika

przy tym:

<i>sano</i> – zdrowie	<i>sana</i> – zdrowy	<i>sanigi</i> – uzdrowić
<i>malsano</i> – choroba	<i>malsana</i> – chory	<i>malsane</i> – (czuć się) choro
<i>malsanulo</i> – osoba chora	<i>malsanuloj</i> – chorzy	<i>malsanulojn</i> – chorych
<i>alsanulejo</i> – szpital	<i>malsanulejoj</i> – szpitale	<i>malsanulejojn</i> - szpitale